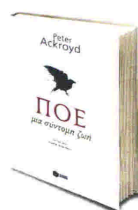

8:βιβλιοκριτική

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Poète maudit

Θανάσης Μήνας

54
2011
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Peter Ackroyd
Πόε: Μια σύντομη ζωή
 Μετάφραση:
Μαρία Φακίνου

Πατάκης, 2010
 σελ. 266, € 16,70

Ο Έντγκαρ Άλαν Πόε (1809-1849) δεν ευτύχησε στο σύντομο βίο του. Η προσωπική του ζωή σημαδεύτηκε από τραγωδίες. Ως συγγραφέας δεν χάρηκε παρά μόνο περιστασιακά (π.χ. όταν εκδόθηκε το *Κοράκι*, 1845) την αναγνώριση που θα του άξιζε –για το θέμα των πωλήσεων δεν χρειάζεται να το συζητήσουμε καν. Ακόμα και μετά θάνατον, η ζωή του και το έργο του καλύφθηκαν από ένα πέπλο συκοφαντίας με καίρια ευθύνη του επιμελητή του, Ρούφους Γουίλμσντ Γκρίσγουολντ. Ο Πόε δεν πέρασε στην ιστορία ως μεγάλος συγγραφέας, όπως θα όφειλε, αλλά ως ένας παρίας, πλάνης, αλκοολικός, τοξικομανής, τζογαδόρος, διεφθαρμένος, χαρακτηρισμοί που τον ακολούθησαν επί πολλά χρόνια, θέτοντας σε δεύτερο (ή και τρίτο) πλάνο το έργο που μας άφησε.

Με αυτή του τη βιογραφία ο δοκιμασμένος στο είδος Πίτερ Ακρόιντ (βλέπε τα σχετικά βιβλία του για τον Σαίξπηρ, τον Ντίκενς, τον Έλιστ κ.ά.) σε μεγάλο βαθμό αποκαθιστά τον Πόε και επιχειρεί να αναγνώσει εκ νέου το έργο του σε συνδυασμό με τους σταθμούς της πολυτάραχης ζωής του.

Ο Ακρόιντ ξεκινά ανάποδα, περιγράφοντας τις συνθήκες του θανάτου του Πόε, που εξακολουθούν να απο-

τελούν αίνιγμα. Προτείνει μάλιστα την εξής εκδοχή: ότι ο Πόε βρέθηκε να περιτριγυρίζεται μεθυσμένος στη Βαλτιμόρη εκείνες τις μοιραίες πρώτες μέρες του Οκτωβρίου του 1849 επειδή ίσως χρησιμοποιήθηκε ως υποχείριο για εκλογικούς σκοπούς – κοινώς επειδή δέχτηκε ή αναγκάστηκε να ψηφίσει σε εκλογική περιφέρεια στην οποία δεν ανήκε, κάτι που ήταν διαδεδομένο εκείνη την εποχή. Σημειώνει: «Αυτοί οι ψεύτικοι ψηφοφόροι κρατιούνταν σε κλουβιά ή πανδοχεία που τους πότιζαν αλκοόλ». Σε ό,τι αφορά τον διαβόητο αλκοολισμό του, ο Ακρόιντ είναι κάθετος: ο Πόε έπινε ασταμάτητα, όταν έπινε όμως δεν ήταν αλκοολικός – υπάρχει, πράγματι, ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στα δύο.

Ο βρετανός συγγραφέας εστιάζει στη σχέση του Πόε με τις γυναίκες που πέρασαν από τη ζωή του. Οι περισσότερες είχαν την τάση να τον εγκαταλείπουν πρόωρα, κυριολεκτικά. Η μητέρα του Ελίζα πέθανε από φυματίωση λίγο μετά τη γέννησή του. Η θετή του μητέρα Φράνσις Άλαν, που τον ανέθρεψε, έφυγε επίσης από τη ζωή σε νεαρή ηλικία. Η ξαδέλφη του και σύζυγός του Βιρτζίνια, την οποία παντρεύτηκε όταν εκείνη ήταν μόλις δεκατριών ετών, έπεσε κι αυτή θύμα της φυματίωσης το 1847. Ο Ακρόιντ γράφει ότι ήταν φοβερά χτυπήματα

για τον Πόε, που σε όλη του τη ζωή έδειχνε να χρειάζεται τη διαρκή στήριξη μιας γυναίκας. Προς το τέλος της ζωής του δοκίμασε να ξαναπαντρευτεί άλλες δύο φορές (πιθανότατα και για οικονομικούς λόγους) όμως πάντα κάτι στράβωνε την τελευταία στιγμή. Επαρκή στήριξη δεν είχε ούτε από τον πατριό του, Τζον Άλαν. Όπως διαφαίνεται από τις σελίδες της αλληλογραφίας τους, η σχέση τους ήταν εξαρχής ψυχρή και έφτασαν στην οριστική ρήξη όταν ο πατριός του σταμάτησε να τον ενισχύει οικονομικά.

Ο Πόε είχε οικονομικό πρόβλημα στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής του. Οι

Με αυτή του τη βιογραφία ο δοκιμασμένος στο είδος Πίτερ Ακρόιντ (βλέπε τα σχετικά βιβλία του για τον Σαίξπηρ, τον Ντίκενς, τον Έλιοτ κ.ά.) σε μεγάλο βαθμό αποκαθιστά τον Πόε και επιχειρεί να αναγνώσει εκ νέου το έργο του σε συνδυασμό με τους σταθμούς της πολυτάραχης ζωής του.

συνεργασίες του ως συγγραφέα και αρθρογράφου με διάφορες εφημερίδες και περιοδικά (*Baltimore Saturday Visiter*, *The Southern Literary Messenger*, *Burton's Gentleman's Magazine* κ.ά.) ουδέποτε καρποφόρησαν, ενώ χωρίς επιτυχία στέφθηκε και η προσπάθειά του να εγκαθιδρύσει τα δικά του έντυπα (*The Penn*, *The Stylus*). Ο Πόε πάντα έμενε στο παρά λίγο. Ο Ακρόιντ το αποδίδει στον άστατο χαρακτήρα του και σε μια τάση προς την αυτοκαταστροφή, που πιθανότατα σχετίζεται με τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετώπισε ως παιδί, αλλά και σε αντικειμενικές αιτίες: ο Πόε ήταν ίσως πολύ καλός ή έστω πολύ αντισυμβατικός για να εκτιμηθεί στην εποχή του.

Το έργο του Πόε παρουσιάζεται όσο πιο διεξοδικά γίνεται. Με τη διεισδυτική ματιά του, ο βιογράφος του αναδεικνύει την πολυμέρεια που τον διακρίνει. Ο χώρος δεν επιτρέπει παρά μόνο μια πολύ συνοπτική αποτίμηση. Το ύφος του Πόε άσκησε σημαντική επίδραση στο ρομαντισμό, στο συμβολισμό και τον υπερρεαλισμό. Η σχολή των καταραμένων (Βερλέν, Ρεμπώ, Μπωντλέρ, Μαλαρμέ) είχε ως πρότυπο τη δική του ποίηση. Αφηγήματα όπως *Η πώση του οίκου των Άσερ* συνετέλεσαν αποφασιστικά στη δημιουργία της λογοτεχνίας του φανταστικού. Αν δεν είχαν προηγηθεί έργα όπως η *Αφήγηση του Άρθουρ Γκόρντον Πιμ*, είναι αμφίβολο αν θα είχαν υπάρξει συγγραφείς-στυλίστες του μακάβριου και του γκροτέσκου όπως ο Άρθουρ Μάχεν ή ο Χάουαρντ Φίλιπς Λάβκραφτ –ο άμεσος κληρονόμος του Πόε στη λογοτεχνία του φανταστικού. Και, βεβαίως, ο Πόε χρεώνεται με την εισήγηση του πρώτου ντετέκτιβ της παγκόσμιας λογοτεχνίας: ο Αύγουστος Ντιπέν στα *Εγκλήματα της οδού Μοργκ* (1841), που προηγείται κατά μία δεκαετία (και κάτι) της εμφάνισης του επιθεωρητή Μπάκετ στον *Ζοφερό οίκο* του Ντίκενς, στάθηκε ο ήρωας πρότυπο για τους κατοπινούς Σέρλοκ Χολμς.

Ακόμα πιο emphaticά θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η αμερικανική λογοτεχνία εκκινείται από το έργο του Πόε, αν αναλογιστούμε την επίδραση που άσκησε σε έναν Ουίτμαν ή έναν Μέλβιλ.

Κλείνοντας, πρόκειται για μια μεστή και προπάντων τίμια βιογραφία. Ο Πόε μπορεί να μην ευτύχησε όσο ζούσε, όμως στο πρόσωπο του Ακρόιντ βρήκε τον βιογράφο που του αξίζει. ■